

Představení srovnávací studie transpozic směrnice o právech spotřebitelů a směrnice o nekalých obchodních praktikách do českého a slovenského právního řádu

doc. JUDr. Blanka Vítová, LL. M., Ph.D., Právnická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci

I. Transpozice směrnice 2011/83/EU o právech spotřebitelů

V **České republice** byla směrnice o právech spotřebitelů transponována do několika právních předpisů. Její převážná část je obsažena v soukromoprávním kodexu, kterým je zák. č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. Pozitivem a přínosem zejména pro běžné spotřebitele je fakt, že je tato směrnice transponována zásadně do jednoho právního předpisu, kterým je hlavní soukromoprávní předpis – občanský zákoník.

Ve valné většině ustanovení byla směrnice transponována správně v souladu s terminologií českého OZ a českého soukromého práva, a to i přesto, že na několika místech ani samotná směrnice neodpovídá správné terminologii soukromého práva (terminologicky správně např. nezaniká smlouva ale závazek). I přes poměrně zdařilou transpozici směrnice do českého OZ nebyla v několika případech směrnice transponována správně. Některé případy nesprávné transpozice souvisí se změnou právní regulace v průběhu legislativního procesu přijímání nového OZ. Do původní verze nového OZ, která šla do Parlamentu ČR, totiž byly transponované původní staré směrnice Rady 85/577/EHS a směrnice Evropského parlamentu a Rady 97/7/ES. V průběhu přijímání nového českého OZ došlo ale v EU ke schválení nové směrnice 2011/83/EU o právech spotřebitelů. Bylo tedy nutné ji rychle do nového českého OZ ještě v průběhu legislativního procesu zahrnout a právě v této fázi zřejmě došlo k přehlédnutí některých ustanovení nové směrnice, která ustanovení původních směrnic rozšiřovala nebo zužovala.

Další případy nesprávné transpozice souvisí s tím, že v průběhu přípravy nového občanského zákonu bylo jasně stanoveno, že v tomto soukromoprávním kodexu se budou nacházet pouze soukromoprávní aspekty ochrany spotřebitele související s touto směrnicí, a všechny další veřejnoprávní souvislosti (zejména veřejnoprávní sankce za porušení povinností podnikatele) musí být následně (v průběhu legisvakance po přijetí nového občanského zákoníku) promítnuty novelou do zák. č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele. To se však bohužel nestalo a transpozice tak v tomto ohledu není úplná.

Na **Slovensku** byla směrnice o právech spotřebitele transponována v rámci několika právních předpisů. Základním právním předpisem je zák. č.102/2014 Z.z. o ochrane spotrebiteľa pri predaji tovaru alebo poskytovaní služieb na základe zmluvy uzavretej na diaľku alebo zmluvy uzavretej mimo prevádzkových priestorov predávajúceho, ktorý směrnicu přejímá(až na

výjimky doslovně) prakticky komplexně. Některá ustanovení směrnice pak byla transponována do dalších zákonů (zák. č. 250/2007 Z.z. o ochraně spotřebitele, zák. č. 40/1964 Zb. občiansky zákonník, zák. č. 251/2012 Z. z. o energetike).

Slovenská úprava (daleko více než např. ta česká) transponuje směrnici doslovně. Tím se na jednu stranu vyhýbá problémům s nedostatečnou transpozicí směrnice, na druhou stranu může někdy působit hodně křečovitě, nebo neodpovídat terminologii slovenského právního řádu. Jako velké negativum slovenské transpozice vidíme v oblasti ochrany spotřebitele obecně velkou roztržitost právních předpisů, které různé směrnice EU transponují, neboť orientace pro slovenského spotřebitele je velice ztížená. Spotřebitel je navíc neustále odkazován na další zvláštní právní předpisy, které některé z těchto oblastí speciálně upravují, a musí tak věnovat velké úsilí jejich vyhledávání.

Velkým (technickým) problémem pro samotnou transpozici je nekvalitně provedený překlad směrnice o právech spotřebitele do slovenského jazyka. Z překladu je vidět, že jej nedělala osoba znalá pravidel, která se v soukromém právu objevují, a proto jsou na mnoha místech přeloženy pojmy, které v soukromém právu znamenají něco zcela jiného.

II. Transpozice směrnice 2005/29/ES o nekalých obchodních praktikách

V České republice nebyla původně nejdůležitější část směrnice o nekalých obchodních praktikách transponována správně, což vedlo jednak k nemožnosti správné aplikace a vymáhání právní regulace ochrany spotřebitele v této oblasti ze strany správních orgánů (např. ČOI nebyla schopná postihovat některá nekalá jednání podnikatelů právě z důvodu nesprávné transpozice) a jednak k zahájení tzv. infringement procedure proti České republice (EU Pilot 2514/11, 2013/2204). Teprve tyto kroky ze strany Evropské komise vedly k tomu, že český zákonodárce přistoupil ke změně hlavního předpisu, do kterého byla směrnice transponována (zák. č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele), a to novelou č. 378/2015 Sb., která vstoupila v účinnost 28. 12. 2015.

Na jednu stranu má tedy Česká republika v současné době prakticky shodné znění ustanovení o nekalých obchodních praktikách se zněním této regulace ve směrnici 2005/29/ES, na stranu druhou však na několika místech působí toto doslovné převzetí hodně křečovitě a pro českého spotřebitele možná až komicky nebo nesmyslně. Je tedy otázka, zda taková regulace skutečně přispěje k lepší informovanosti spotřebitelů o jejich právech a možnostech jejich vymáhání. Na několika místech pak převzatá terminologie směrnice neodpovídá názvosloví, které koresponduje se zavedenou českou právní terminologií v této oblasti (např. pojem „identifikace“ podnikatele namísto „totožnosti“ podnikatele, „vypovězení smlouvy“ namísto obecného „ukončení závazku“ apod.). Většinu těchto drobných nesrovnalostí je však možné překlénout výkladem, resp. eurokonformním výkladem za pomoci původní

směrnice a dalších právních institutů, které v českém právu existují. Je však nutno říci, že v porovnání s předchozí právní úpravou (před novelou č. 378/2015 Sb.) je nová právní regulace nekalých obchodních praktik v ZOS velkým pokrokem a nemá zásadní nesrovnalosti.

Slovenská republika transponovala směrnici o nekalých obchodních praktikách především do zákona č. 250/2007 Z. z. o ochrane spotrebiteľa. Ve valné většině případů je transpozice jednotlivých článků směrnice doslovná nebo téměř doslovná s ohledem na slovenskou terminologii ZOS nebo soukromého práva obecně. To samozřejmě zjednodušuje proces transpozice, na druhou stranu se ale ani Slovensko nevyhnulo některým až křečovitým a ne příliš srozumitelným ustanovením, která mohou být pro spotřebitele těžko pochopitelná. S ohledem na důraz, který klade EU na srozumitelnost spotřebitelské legislativy a informovanost spotřebitelů obecně, je zřejmé, že v některých případech by bylo vhodnější některá ustanovení přeformulovat.

Velkým problémem slovenské transpozice je opět samotný překlad směrnice do slovenského jazyka. Ten je na mnoha místech nepřesný z jazykového hlediska, na mnoha místech však vůbec neodpovídá ani používané právní terminologii. Slovenský zákonodárce na mnoha místech tyto nepřesnosti překladu odhalil a ve slovenském znění vnitrostátního prováděcího předpisu směrnici uzákonil správně, na některých místech však bezhlavě zkopíroval slovenské znění směrnice i s chybami tam obsaženými.

Některé skutečnosti slovenský zákonodárce transponoval odlišně od znění směrnice, a i když tím dostal smyslu směrnice i transpozice, nedržel se vytyčených odlišností důsledně. Např. v rámci definice produktu se slovenský zákonodárce rozhodnul rozlišovat mezi výrobkem jako věcí (a nikoli službou) a produktem, který zahrnuje jak výrobek, tak službu. Na několika místech však směrnice požaduje transpozici regulace jak pro výrobek jako věc, tak pro službu jako činnost, zatímco slovenský zákonodárce nesprávně terminologicky používá pouze pojem „výrobek“ (namísto produkt). V několika případech pak slovenský zákonodárce patrně nepřikládal některým detailům směrnice velkou důležitost (např. čl. 9 odst. 1 směrnice), takže některé skutečnosti, které např. upřesňují kritéria pro posuzování nekalých obchodních praktik, do zákona nezahrnul.